

Abstrakt

Cílem této práce je nalézt a pojmenovat tradiční témata v antiutopické literatuře, zejména pak v dílech Aldouse Huxleyho – *Konec civilizace*, a George Orwella – *1984*, a následně prozkoumat, jakým způsobem se daná témata proměnila v současné britské literární sféře, popřípadě jaké nové motivy tento časový posun vyvolal. K těmto účelům slouží výběr z tvorby následujících britských autorů: Iain Banks, Ken MacLeod, Adam Roberts, Charles Stross a Chris Beckett, a prostřednictvím jejich románů je nahlíženo na aktuální trendy v science fiction a příbuzných žánrech. Mimo jiné, tato studie nabízí čtenářům důkladnou definici antiutopie jakožto literárního žánru, a zároveň stručný přehled jeho historického vývoje a rozbor konkrétních vyobrazení v dílech výše uvedených autorů. Za nejvýznamnější a často se vyskytující témata v antiutopické literatuře, tradiční i současné, se zde považuje manipulace skrz jazyk a média, ztráta svobody a soukromí jednotlivců, a zneužívání moci vyššími vrstvami. Tyto motivy nabývají na významu především v kontextu dnešní doby a na pozadí našeho sociálně-politického smýšlení.

Text sestává ze tří kapitol, z nichž první slouží jako teoretický úvod, zatímco zbylé dvě přenáší tyto znalosti do praxe. Za pomoci sekundární literatury od významných kritiků, jako je například Tom Moylan, L. T. Sargent, nebo Darko Suvin, se první kapitola pokouší načrtnout charakteristické prvky zvoleného žánru, přičemž postupně sestupuje od obecných termínů, jako je „spekulativní literatura“ a „science fiction“, ke konkrétnějším vyjádřením popisujícím utopie včetně všech jejich variant, a neopomene vysvětlit rozdíly mezi těmito variantami, tedy mezi utopiemi, dystopiemi a antiutopiemi. Dále následuje stručné shrnutí historických změn v těchto žánrech, především pak během dvacátého století, které s sebou přineslo mnoho nových směrů a stylů jakožto odpověď na tehdy rychle se měnící politické a sociální ideje.

Druhá kapitola se věnuje tradičním autorům a jejich antiutopickým vyzím ve výše zmíněných románech, zároveň však zmiňuje i věcnou literaturu od těchto autorů, především pak Orwellovu proslulou esej o politice a jazyku, a Huxleyho kritické navrácení se ke svému původnímu románu. Pro co nejsnazší orientaci v těchto i primárních pracích bude na vyobrazené alternativní společnosti nahlíženo ze tří různých perspektiv: jakým způsobem zacházejí s jazykem, jak se stavějí k otázkám mezilidských vztahů a sexuality, a jakým způsobem řeší problém neslučitelnosti osobní svobody s hodnotami sociálního státu.

Poslední kapitola přináší podrobný rozbor děl ze současné britské literatury v románech od výše zvolených autorů. Přestože je o těchto románech pojednáváno jednotlivě, je zde snaha mezi nimi nacházet společné prvky, jejichž znalost je následně implikována v nadcházející spekulaci o možných směrech, kterými se britská literatura bude nadále vyvíjet.

Co se týče volby primárních textů, díla jsou vybrána tak, aby se mezi nimi objevily jak romány tradiční a proslulé, tak i takové, které se prozatím netěší tak zásadnímu kritickému ohlasu. Zatímco Orwell a Huxley jsou obecně uznáváni jakožto zakladatelé žánru antiutopie, někteří ze zvolených současných autorů mají před sebou ještě notný kus cesty, aby podobným způsobem potvrdili svou váhu a udrželi si tak své pracně dobyté pozice na literárně-utopické scéně. Tato studie přispívá k tomuto procesu rozbořením následujících děl: Iain M. Banks – *The Player of Games*, Ken MacLeod – *Intrusion*, Adam Roberts – *New Model Army*, Charles Stross – *Halting State*, a Chris Beckett – *Dark Eden*. Současná britská sci-fi literatura je tak zastoupena ve vší své rozmanitosti, skrz škálu různorodých alternativních světů, které jsou roztroušeny po celém vesmíru.

Klíčová slova: science fiction, utopie, dystopie, svoboda, jazyk, individualita, společnost, politika, manipulace, moc, technologie